

Prioriteer gezondheidspreventie onder de Utrechtse jeugd

Foto: Jelle Verhoeks

Oproep van Utrecht Development Board aan de Utrechtse gemeenteraad

Gezondheid van de jeugd gaat achteruit

De mentale en fysieke gezondheid van de jeugd in Nederland wordt serieus bedreigd. Uit landelijke cijfers blijkt dat een derde van de jeugd lijdt aan obesitas, dat minder dan de helft van de middelbare scholieren voldoet aan de beweegnorm, dat vaperen als 'het nieuwe roken' toenemend populair is onder jongeren, dat een op zeven jongeren onder behandeling is voor psychische klachten en dat de deelname aan het rijksvaccinatieprogramma terugloopt.

Ook die van Utrechtse jongeren

Uit de cijfers van de Landelijke Jeugdmonitor (2023) blijkt dat in Utrecht 17% van de achtjarige kinderen **obesitas** heeft, en 35% van de ouders met laag inkomen. Van de middelbare scholieren voldoet slechts 50% aan de beweegnorm. **Luncharmoede** is een serieus probleem aan het worden. Vooral in achterstandswijken gaan naar schatting enkele duizenden kinderen met een lege maag naar school. In een typische studentenstad als Utrecht stijgt de **psychische nood** onder scholieren: 50% ervaart vaak stress en 15% loopt al in de psychische hulpverlening. Deelname aan **vaccinatieprogramma's** is ook in Utrecht aan het dalen. Was dat jarenlang stabiel rond de 90%, na de COVID periode is het vertrouwen en de deelname afgenomen. Gemiddeld in Utrecht heeft 85% van de tweejarigen het volledige programma

doorlopen, in Overvecht is dat zelfs gedaald tot 66%. Daar komt nog bij dat al deze problematiek niet evenredig over de stad verdeeld is; de **meest alarmerende ontwikkelingen** komen voor onder de meest kwetsbare groepen. **Armoede** blijkt een belangrijke oorzaak van ongezond gedrag. In Overvecht groeit 31% van de kinderen op in armoede.

Preventiebeleid landelijke overheid onvoldoende effectief

Ondanks een veelheid aan rapporten en initiatieven is de landelijke overheid er in de afgelopen tien jaar niet in geslaagd om deze ontwikkelingen te keren. **Beleid is vrijblijvend**, vooral op het individu gericht en niet op de populatie, en primair gebaseerd op keuzevrijheid van het individu. Dat is een afspiegeling van het neoliberale politieke klimaat van de afgelopen

tien jaar, waarin beleidsmakers zeer terughoudend zijn met overheidsingrijpen. Bewezen effectieve landelijke maatregelen als **suikertaks**, verbod op **socialemediagebruik**, uitbannen van **reclame voor ongezond voedsel**, weren van fastfoodketens en vapeshops bij scholen en verplichte **vaccinatie** worden niet ingevoerd.

Dan maar door de gemeentes zelf

De gemeente heeft veel bevoegdheden op het gebied van gezondheidsbevorderende maatregelen. B&W hebben de mogelijkheid om lokale verkeers- en stedelijke inrichtingsmaatregelen te nemen, om reclames in de publieke ruimte te beperken, om gezondheid via scholen te bevorderen. Daarnaast is de **gemeentelijke afdeling Volksgezondheid** verantwoordelijk voor gezondheidsbevordering onder de jeugd, middels voorlichting, campagnes en vaccinatieprogramma's. In de **Beleidsnota Gezondheid 2024-2027** heeft Utrecht zich voorgenomen om in 2040 de gezondheidsverschillen met 30% te verkleinen. Daartoe zijn al stappen gezet, maar nu moet worden doorgepakt: investeer ongelijk om gelijke kansen te bieden aan alle Utrechtse jeugd.

“Geef de Utrechtse jeugd een gezonde toekomst en prioriteer preventie”

Oproep aan de lokale politiek

In december 2025 organiseerde de Utrecht Development Board een **discussie met maatschappelijke en kennisinstellingen** (o.a. de afdeling Volksgezondheid, Sport Utrecht, UMC Utrecht, Hogeschool Utrecht, Rabobank, Stichting Hapkracht, Tommy Tomato, Stichting Krachtwijken, Utrechts Fondsenoverleg en Ondernemersfonds Utrecht) over het versterken van preventie in de stad. Zij wisselden ervaringen uit, wat leidde tot praktijkvoorbeelden. Op basis daarvan komt de Utrecht Development Board tot een aantal aanbevelingen.

Met deze publicatie roepen we de lokale politiek op om voor **zes punten in de komende vier jaar** het verschil te maken:

1. Zie af van bezuinigingen op sport en bewegen

We begrijpen dat de gemeente in de komende tijd fors moet besparen. Maar bezuinigen doe je niet op gezondheid. Meer bewegen leidt aantoonbaar tot betere gezondheid. Dat is goed voor de jeugd, en voor de stad. Zorg samen met de sportorganisaties dat sport voor de jeugd nog aantrekkelijker wordt.

2. Stimuleer fietsen en lopen door jongeren, creëer ruimte rondom de scholen

Utrecht is al een echte fietsstad aan het worden, maar fietsen moet je leren. Te vaak worden kinderen nu nog met de auto of de bakfiets op school afgezet. We roepen de gemeente op om dit te ontmoedigen door verkeersbeperkingen rondom opening en sluiting van scholen, en zo het fietsen en lopen van kinderen naar school te bevorderen. Probeer ook bij de wijkinrichting hierop te sturen.

3. Stimuleer gezonde voeding bij alle kinderen

Investeer samen met private partijen in schoollunches, zeker onder kansarme kinderen. Geen kind in Utrecht met een lege maag op school en een lunch van goede kwaliteit voor allemaal. Samen met de onderwijsorganisaties, lokale ondernemers, scholen en ouders. Geef bewegen en kennis over gezonde voeding ('voedselvaardigheid') een plaats in het lespakket van scholen. Neem in de toekomst schoolkeukens op in het ontwerp van scholen, of neem het mee bij verbouwingen.

4. Roep de verleiding rondom ongezond eten een halt toe

Geen reclame voor ongezonde voeding meer in de publieke ruimte, zoals op billboards en bushaltes. Beperk het aanbod van ongezond eten zoals fastfood in de directe omgeving van scholen via

het lokale vergunningenbeleid. Ga in gesprek met ondernemers en horeca in de regio over hun bijdrage aan gezonde voeding.

5. Stimuleer de mentale gezondheid van de jeugd

Investeer in voorlichtingsprogramma's over mentale gezondheid onder kinderen en ouders. Neem het ontmoedigen van social media bij minderjarigen op in het schoolbeleid. Geen vapeschops meer in de directe omgeving van scholen. Vraag de afdeling Volksgezondheid om samen met deskundigen uit de jeugdzorg en Utrechtse kenniscentra een integrale aanpak te ontwerpen op gemeenteniveau om de mentale gezondheid te verbeteren.

6. Zorg dat de Utrechtse jeugd afdoende beschermd blijft tegen infecties

Vaccinaties volgens het vaccinatieprogramma zijn de beste bescherming tegen levensbedreigende infecties als mazelen, polio, RS virus en kinkhoest. Zorg dat alle Utrechtse kinderen afdoende gevaccineerd zijn, ook die uit andere culturen. Via adequate voorlichting, gerichte cultuurspecifieke campagnes en eventueel een verplichte vaccinatiestatus voor kinderen op crèches en scholen. Vraag de afdeling Volksgezondheid om samen met kennisinstellingen als UMC en HU hierop beleid te maken.

Praktijktest voor "Heart of Health"

We realiseren ons dat er al heel veel gebeurt in Utrecht. De stad profileert zich ambitieus als "Heart of Health". Maar noblesse oblige, breng dat dan ook in praktijk. De komende coalitiebesprekingen zijn het juiste moment om prioriteiten te stellen en gericht beleid op preventie te maken.

Wij roepen vertegenwoordigers van Utrechtse politieke partijen op om onze breed gedragen zes aanbevelingen over te nemen en in te brengen in de beleidsplannen van het nieuwe college. We gaan daarover graag in gesprek.

Namens Utrecht Development Board, 2026

Trude Maas
Richard Kraan
Niek de Wit

www.utrechtdb.nl | info@utrechtdb.nl

UtrechtDB: wie, wat en hoe

De Utrecht Development Board werkt aan een verdere sociale, economische en stedelijke ontwikkeling van de stad Utrecht vanuit haar missie: 'verbinden, versnellen en verzilveren'. Ze doet dat via initiatieven rond debatten, lezingen, bijeenkomsten, netwerken en af en toe zoekt ze de publiciteit. Onder andere met open brieven. UtrechtDB gebruikt de netwerken van de leden, allen vrijwilligers met hart voor de stad. Lees de columns van de UtrechtDB-leden op de UtrechtDB website [↗](#).

www.utrechtdb.nl | info@utrechtdb.nl

